

İQTİSADİYYAT

www.iqtisadiyyat.com

Həftəlik iqtisadi, ictimai-siyasi, müstəqil qəzet

Qiyməti razılaşma yolu ilə

Qəzet 1999-cu ildən çıxır

TƏHSİLİN İNKİŞAFI İLƏ BAĞLI REALLAŞDIRILAN KOMPLEKS TƏDBİRLƏR NƏTİCƏSİNDƏ MÜASİR İNNOVATİV TƏDRİS ÜSULLARI UĞURLA TƏTBİQ EDİLİR

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 21-də paytaxtın Sabuncu rayonunda 71 və 307 sayılı tam orta məktəblərdə aparılan əsaslı təmir və yenidənqurma işlərindən sonra yaradılan şəraitlə tanış olub.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov bu məktəblərdə aparılan əsaslı təmir işləri barədə Prezident İlham Əliyevə məlumat verib. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə həyata keçirilən hərtərəfli inkişaf konsepsiyasında təhsil sahəsi də prioritet yer tutur. Respublikanın hər yerində, o cümlədən paytaxtda məktəblərin əsaslı təmiri, yenidən qurulması, yeni təhsil ocaqlarının və tədris korpuslarının inşası istiqamətində ardıcıl işlər görü-

lür. Bütün bunlar, ilk növbədə, şagirdlərin ən yüksək səviyyədə təhsil alması, elmin sirlərinə daha dərinlən yiyələnməsi üçün hərtərəfli imkanlar açır. Bu, eyni zamanda, Azərbaycan dövlətinin gənc nəslin savadlı, bilikli, intellektual səviyyədə yetişməsinə göstərdiyi diqqətin bariz nümunəsidir. Hər bir dövlətin tərəqqisi və gələcəyi onun təhsil səviyyəsi ilə birbaşa bağlıdır. Bu sahəyə qoyulan investisiya gələcəyə yatırılan sermayədir. Azərbaycan dövləti bu baxımdan hazırda dünyada lider ölkələrdəndir. Heç bir ölkədə qısa müddət ərzində bu sayda məktəb tikilməyib və yenidən qurulmayıb. Çox mühüm amillərdən biri də odur ki, yeni yaradılan və əsaslı təmir olunan təhsil müəssisələri ən müasir tədris avadanlığı ilə

təchiz edilir. Həm 71 saylı, həm də 307 saylı tam orta məktəblərdə aparılan əsaslı təmir və tikinti işləri dövlətimizin başçısının "Bakı şəhərində və onun qəsəbələrində təhsil müəssisələrinin tikintisi, əsaslı təmiri və bərpası ilə bağlı tədbirlər haqqında" ötən il və bu il imzaladığı müvafiq sərəncamlara uyğun olaraq həyata keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevə sentyabrın 21-də paytaxtdakı Ağ Şəhərdə Bakı Avropa Liseyi üçün inşa edilən 1560 şagird yerlik yeni binanın açılışında iştirak ediblər.

Təhsil naziri Emin Əmrullayev Prezident İlham Əliyevə və birinci xanım Mehriban Əliyevə Bakı Avropa Liseyinin

yeni binasında yaradılan şərait barədə məlumat verib.

Qeyd edək ki, istedadlı uşaqlar üçün yaradılmış Bakı Avropa Liseyi Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan dövlət mək-

təbidir. Hər il məzunlarının 100 faizi ali məktəblərə yüksək balla daxil olan liseyin yetirmələri dünyanın bir çox nüfuzlu universitetlərində təhsillərini davam etdirirlər.

Liseyin özünəməxsus təhsil modeli var. Mühəndis, robot, iclas, incəsənət, elm və kids zonalarına bölünən steam otaqda şagirdlər üçün müasir dövrün tələblərinə uyğun hər cür şərait yaradılıb.

AZƏRBAYCANLA BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİ ARASINDA İQTİSADİ ƏLAQƏLƏR UĞURLA İNKİŞAF EDİR

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 21-də "DP World" şirkətlər qrupunun sədri və icraçı direktoru Sultan Əhməd bin Sulaimi qəbul edib.

Görüşdə Azərbaycanla Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında iqtisadi əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyi vurğulanıb. Söhbət zamanı investisiya qoyuluşu, logistika sahələrində əməkdaşlığın

perspektivləri ilə bağlı məsələlər müzakirə edilib.

Eyni zamanda bildirilib ki, Azərbaycanın təşəbbüskarı olduğu yeni nəqliyyat dəhlizlərinin açılması və ölkəmizdə azad ticarət zonasının fəaliyyətə başlaması həm ölkələrimiz arasında, həm də regionda iqtisadi əlaqələrin genişlənməsində mühüm rol oynayacaq.

Azərbaycan Respublikası İqtisadi Şurasının növbəti iclası keçirilib

Sentyabrın 21-də Baş Nazir Əli Əsədovun sədrliyi ilə Azərbaycan Respublikası İqtisadi Şurasının növbəti iclası keçirilib.

Nazirlər Kabinetinin mətbuat xidmətindən bildiriblər ki, iclasda 2022-ci il və sonrakı üç il üçün dövlət və icmal büdcə layihələri, 2021-2025-ci illər üzrə yenilənmiş makroiqtisadi proqnozlar, həmçinin Dövlət Sosial Müdafiə Fondu və İşsizlikdən sığorta fondunun 2022-ci il üçün büdcə layihələri müzakirə olunub.

Azad olunmuş ərazilərin potensialının reallaşdırılmasında AYİB-in iştirakı müzakirə olunub

Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (EBRD) ilə birgə həyata keçirilən layihələr ölkəmizdə qabaqcıl təcrübənin tətbiqi, iqtisadi şaxələndirmənin təşviqi baxımından əhəmiyyətlidir. Bu barədə İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov deyib. "EBRD-in Şərqi Avropa və Qafqaz regionu üzrə icraçı direktoru Matteo Patrone və Qafqaz üzrə regional direktoru Katarina Byorlin Hansenlə Gəncə "Yaşıl Şəhər Proqramı"nın icrasını və digər şəhərlərimizdə tətbiqi imkanlarını, yeni investisiya

layihələrini, azad olunmuş ərazilərimizin potensialının reallaşdırılmasında Bankın iştirakını müzakirə etdik", - deyərək qeyd edib.

Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tam gücü ilə işləməsi üçün tədbirlər görülür

Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə arasında Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu layihəsinin tam gücü ilə işləməsi üçün birgə tədbirlər görülür. Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyindən bildirilib ki, bu barədə Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar nazirinin müavini Rəhman Hümətovun Gürcüstana və Türkiyəyə səfəri zamanı müzakirələr aparılıb. Səfər Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti layihəsi çərçivəsində Gürcüstan və Türkiyə ərazisində tamamlanmaqda olan tikinti-quraşdırma işlərinin gedişatı ilə yerində tanışlıq məqsədi daşıyır.

Gürcüstanın İqtisadiyyat və Dayanıqlı İnkişaf nazirinin müavini Quram Quramışvili və Türkiyə Dövlət Dəmir Yollarının rəhbər şəxsləri ilə keçirilmiş görüşlərdə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti vasitəsilə yükdaşımalarda təşkil, Axalkalaki və Qarsda terminalların tikintisinin gedişatı, mövcud çətinliklərin həlli yolları, həmçinin ölkələrin tranzit potensialından daha səmərəli istifadə olunması və daşınan yüklərin həcmünün artırılması məsələləri müzakirə edilib. Ölkələrimizin iqtisadiyyatında, eləcə də nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafında sözügedən layihənin xüsusi əhəmiyyəti vurğulanıb.

Pənahəli xan Cavanşir – Cavanşirlər sülaləsinə mənsub olan Qarabağ xanlığının qurucusu, ilk xanı, sərkərdə

Pənahəli xan 1693-cü ildə İbrahimxəlil ağanın və Qızılbaş xanının ailəsində Qarabağın Alaçarğı kəndində anadan olub. Mirzə Camal Cavanşir bəy yazır: "Mərhum Pənah xanın əsil-nəşəbi Qarabağın Cavanşir elindəndir. Bu el qədim zamanlarda Türkiyədən gəlmiş Bəhmənli elinin bir qolu olan Sarıcalı oymağındandır. Bunların ata-babaları Cavanşir eli arasında məşhur, adlı-sanlı, çörəkli, mal-dövlət və ehsan sahibi olmuş adamlar idilər".

Qarabağda hakimiyyəti

1747-ci il iyulun 19-dan 20-nə keçən gecə Nadir şah öldürüldükdən sonra İranda mərkəzi hakimiyyət pis vəziyyətə düşdü. Üçün, o cümlədən Azərbaycanda xalq azadlıq hərəkatının qələbəsi üçün şərait yarandı. Azərbaycanda 20 müstəqil və yarı-müstəqil xanlıqlar təşəkkül tapdı. Belə bir tarixi şəraitdə Pənahəli xan Qarabağ xanlığının əsasını qoydu. O, 200-ə qədər süvari tərəfdarı ilə birlikdə Qarabağa gəlib özünü xan elan

etdi. Pənahəli xan Xorasana və Gilana sürgün edilmiş Kəbirli, Cavanşir və başqa Qarabağ tayfalarının vətəna qayıtmağına şərait yaratdı. Pənahəli xan onları qarşılamaq üçün Azərbaycana və İraq sərhədinə qədər gedib, onlara kömək göstərdi.

Beləliklə, böyük dövlətin sərhədlərində öz müstəqilliyini inadla qoruyan kiçik bir müstəqil dövlət əmələ gəldi. Özünə yaxın və sədaqətli adamlarını ətrafına toplayıb güclü qoşun yığaraq ona itaət etməyənləri müxtəlif yollarla və vasitələrlə özünə tabe etdi. Xalqın hörmətini qazandı. Pənahəli xan xanlığı, var-dövlətini və özünü qorumaq üçün ilk olaraq müdafiə tədbirləri görməyə başladı və bu səbəbdən etibarlı qala inşa etdirməyi qərara aldı. Pənahəli xan 1748-ci ildə Kəbirli mahalında Bayat qalasını tikirdi. Pənahəli xan şəhərin bir çox adamları ilə birgə Bayat qalasında yerləşdi.

Bayat müharibəsindən sonra Pənahəli xan fikirləşdi ki, xanlığa daha etibarlı qala lazımdır. Çünki Bayat qalasının strateji mövqeyi zəif, iqlimi isti olduğundan, orada uzun müddət böyük hərbi qüvvə saxlamaq mümkün deyildi. Buna görə də üç il sonra, 1751-ci ildə Ağdamın 5-6 kilometrliyində yerləşən Şahbulaq adlanan yerdə inşaat işlərinə başlandı və kiçik qala-şəhər halına salındı, Şahbulaq qalası inşa edildi və tədris xanlığın ərazisi əlavə torpaqlar hesabına genişləndirildi.

Azərbaycanda cərəyan edən hadisələr – feodal vuruşmaları göstərdi ki, Şahbulaq qalası da o qədər qüvvətli sığınacaq deyil, nisbətən qüvvətli düşmənin "qurbanı" ola bilər. Pənahəli xan Şahbulaq qalasını da etibarlı qala olmadığını görüb, yeni **Şuşa qalasının inşası üçün danışıqlar apardı. Pənahəli xan söylənən fikirləri nəzərə alaraq, yeni paytaxtın tikintisi üçün əmrlər verdi. Şahbulaq qalasında sakin olanları, kənd əhalisi ilə köçürüb buraya götirdilər.** Hər şəxsə yurd və yer

verib xalqı sakitləşdirdilər. Pənahəli xan Şuşa qalasını tikdirib xanlığın iqamətgahına çevirdi. Qarabağ xanlığının ilk səhəri olan Şuşanın siması Bərdə, Beyləqan, Bakı, Gəncə, Şəki və Şamaxı kimi ərazilərin memarlıq üslublarını özündə əks etdirib. Sonralar Pənahəli xan öz ailəsi üçün uca imarətlər və geniş binalar saldırdı. Hünərli ustalar, sənət sahibləri və iş bilən memarlar hasar, bəri, bürc və divar çəkdi. Pənahəli xan Şuşanın tikintisində Təbriz, Ərdəbil və başqa şəhərlərdən ustalar dəvət etmişdi. Sonralar həmin ustalar Şuşada qalib yaşamışlar. Şuşa şəhəri XVIII əsrin ortalarında meydana çıxsada, özünün siyasi, iqtisadi və mədəni inkişafına görə bir çox orta əsr Azərbaycan şəhərlərini qabaqladı.

Pənahəli xan 1763-cü ildə Şirazda vəfat etdi.

Pənahəli xan Bayat, Şahbulaq və Şuşa qalalarından əlavə, Əsgəran qalası və Qarabağ xan sarayının yaradıcısıdır. Hal-hazırda qalalar və xan sarayı yararsız vəziyyətdədir. Pənahəli xan Şuşa qalasını tikdirdikdən sonra, burada sikkəxana açdırmışdı. Həmin sikkəxanada pənahabad adlı sikkə də buraxılmağa başlamışdı. Pənahabad sikkəsi və Şuşa qalasının parad qapısının açarı hal-hazırda Azərbaycan Tarixi Muzeyində yerləşir.

Pənahəli xan Şuşa qalasını tikdirdikdən sonra, burada sikkəxana açdırmışdı. Həmin sikkəxanada pənahabad adlı sikkə də buraxılmağa başlamışdı. Pənahabad sikkəsi və Şuşa qalasının parad qapısının açarı hal-hazırda Azərbaycan Tarixi Muzeyində yerləşir.

Azərbaycan "Qlobal İnnovasiya İndeksi"ndə mövqeyini 2 pillə artırıb

(Qİİ) ölkələrin innovasiya qabiliyyətinə və müvəffəqiyyətinə görə illik reyting sıralamasıdır. Qİİ hesabı korporasiyalar və dövlət rəsmiləri tərəfindən ölkələri innovasiya səviyyələrinə görə müqayisə etmək üçün istifadə edilir. "Qİİ-2021" reytingi innovasiya fəaliyyətinin potensialı, məhsuldarlığı və çərçivə şərtlərini əhatə edən 81 indikator əsasında tərtib olunub. Qİİ-nin dərc edilməsində əsas məqsəd innovasiya fəaliyyətinin stimullaşdırılması mexanizmlərinin qiymətləndirilməsi imkanlarının yaradılmasıdır.

"Ölkəmizin bu subindeks üzrə ən yaxşı nəticəsi "Daxili bazarın inkişafı" blokundan əldə edilib (36-cı yer). Azərbaycan bu blokda "Kredit" istiqamətində 33-cü yeri tutur, həmin istiqamətə daxil olan "Kredit almağın asanlıığı" göstəricisi üzrə bütün reyting ölkələri arasında 1-ci yerdə, "Mikromaliyyətləşdirmə kreditləri" göstəricisi üzrə isə 13-cü yerdə qərarlaşıb. "İnstiturlar" blokunun "Biznes-mühit" istiqaməti üzrə Azərbaycan 33-cü yerdə, "Biznesin başlanmasının asanlıığı" göstəricisi üzrə isə 9-cu yerdədir", - deyərək baş analitik qeyd edib.

"İnnovasiya nəticələri" subindeksinə dair "Yaradıcı fəaliyyətin nəticələri" bloku üzrə Azərbaycanın Gürcüstan (74), Belarusiya (93), Tacikistan (107), Qazaxıstan (110), Özbəkistan (113) və Qırğızıstanı (120) qabaqladığını deyən G.Quliyeva bildirib ki, ölkəmiz reytingdə 67-ci yeri tutub.

Kornell Universitetinin (ABŞ), INSEAD Biznes məktəbinin (Fransa) və Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatının (ÜƏMT) birgə nəşri olan və bu il 132 ölkəni əhatə edən "Qlobal İnnovasiya İndeksi-2021" (Qİİ-2021) dərc edilib. Azərbaycan ötən ilə (82-ci yer) nisbətən reytingini 2 pillə yaxşılaşdıraraq 80-ci yerə yüksəlib.

Bu barədə İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin (İİTKM) baş analitiki, iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru Günay Quliyeva deyib. O bildirib ki, ilk dəfə 2007-ci ildə nəşr olunan hesabat professor Sumitra Dutta tərəfindən yaradılıb. "Qlobal İnnovasiya İndeksi"

Bakıda yeni metro stansiyasının tikintisinə başlanılıb

Bakı metropoliteninin "Bənövşəyi xətt"i üzrə Cəlil Məmmədquluzadə küçəsində Heydər Əliyev adına İdman-Konsert Kompleksinin arxasındakı ərazidə yerləşəcək şerti adı "B-04" olan stansiyasının inşasına başlanılıb.

"Bakı Metropoliteni" QSC-dən bildirilib ki, "Bənövşəyi xətt" in "Memar Əcəmi" və "8 Noyabr" stansiyalarında olduğu kimi, burada da tikinti "Qruntda divar" üsulu ilə aparılıb. Bu üsul ekoloji cəhətdən daha təmiz olması ilə yanaşı, məhdud məkanda inşaatın effektiv aparılmasına, habelə qənaətlə nail olmağa imkan verir. Bu üsulun tələblərinə uyğun olaraq, tikinti işlərinə qədər "Divarda qruntda" un monolit

dəmir-beton panelləri quraşdırılıb. Ötən dövrdə 1010 və 1021 metr uzunluğunda olan iki tunelin inşası da başa çatdırılıb.

Hazırda "Bənövşəyi xətt" in

Xocəsən qəsəbəsində inşa olunan elektrik deposunda metropolitenin sayca 27-ci stansiyası yerləşəcək. "B-04" stansiyası isə metropolitenin 28-ci stansiyası olacaq.

Səkkiz ayda pərakəndə ticarət dövriyyəsi 2,7 faiz artıb

Cari ilin yanvar-avqust aylarında pərakəndə ticarət şəbəkəsində istehlakçılara 26 milyard 460 milyon manatlıq, o cümlədən 14 milyard 346,9 milyon manatlıq ərzaq məhsulları, içkilər və tütün məmulatları, 12 milyard 113,1 milyon manatlıq qeyri-ərzaq malları satılıb.

Dövlət Statistika Komitəsindən verilən məlumata görə, 2020-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə pərakəndə ticarət dövriyyəsi real ifadədə 2,7 faiz, o cümlədən ərzaq məhsulları, içkilər və tütün məmulatları üzrə 2,4 faiz, qeyri-ərzaq malları üzrə 3,1 faiz artım müşahidə olunub. Ticarət şəbəkəsində bir ölkə sakini orta hesabla ayda 179,1 manatlıq ərzaq məhsulları, içkilər və tütün məmulatları, 151,2 manatlıq qeyri-ərzaq malları alıb.

Vergiödəyicilərinin ümumi sayında 9,8 faiz artım olub

2021-ci il sentyabrın 1-nə respublika üzrə uçotda olan 1 milyon 291 min 565 vergiödəyicisinin 87,8 faizi fiziki şəxs, 12,2 faizi hüquqi şəxs və digər təşkilatlar olub.

Dövlət Vergi Xidmətindən verilən məlumata görə, 2020-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə vergiödəyicilərinin ümumi sayı 9,8 faiz artıb ki, bu artımın 91 faizi fiziki şəxslərin, 9 faizi hüquqi şəxslərin hesabına düşür. Hüquqi şəxs kimi uçotda olan vergiödəyicilərinin sayının

artması əsasən (98,6 faiz) kommersiya qurumları hesabına düşüb.

88,4 faizi MMC, 1,5 faizi səhmdar cəmiyyət, 1,3 faizi kooperativ və sair formalarda yaradılıb.

Bitkiçilik məhsulları üzrə istehsalçı qiymətləri indeksi 100,5 faiz təşkil edib

2021-ci ilin avqust ayında iyul ayı ilə müqayisədə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçı qiymətləri indeksi 99,9 faiz, o cümlədən bitkiçilik məhsulları üzrə 100,5 faiz, heyvandarlıq məhsulları üzrə 99,3 faiz təşkil edib. Dövlət Statistika Komitəsindən bildirilib ki, avqustda meşə təsərrüfatı məhsullarının istehsalçı qiymətləri indeksi 100,7 faiz, balıq və digər balıqçılıq məhsullarının istehsalçı qiymətləri indeksi isə 100,1 faizə çatıb.

Bu yazılar UNEC-də Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpasının 30-cu ildönümünə həsr edilən məqalələr müsabiqəsinə təqdim etmək üçün dərc edilir.

НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНКОВСКИЙ СЕКТОР АЗЕРБАЙДЖАНА: СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ

Эволюция и проблемы развития денежно-банковского сектора Азербайджана

История центрального банкинга Азербайджана восходит к началу XX века. До современной истории центрального банкинга, начавшейся с 1991 года, деятельность центрального банкинга в Азербайджане состояла из нескольких этапов:

- период Народной Республики (1918-1920 годы);

- период советского социалистического строительства (1920-1991).

Одним из законодательных актов, принятых сразу после восстановления независимости Азербайджана, была статья 14 Конституционного закона Азербайджанской Республики «Об основах экономической независимости Азербайджанской Республики» от 25 мая 1991 года, озаглавленная «Банковская система и денежное обращение. В ней были определены правовые основы независимой банковской системы в Азербайджане, статус и полномочия Национального Банка.

Указом Президента Азербайджанской Республики от 11 февраля 1992 года «О создании Национального Банка Азербайджанской Республики» был учрежден Национальный Банк Азербайджанской Республики. Дата вступления в силу Указа (12 февраля) отмечается как день создания Банка.

7 августа 1992 года был принят первый закон, регулирующий деятельность Национального Банка, - Закон «О Национальном банке Азербайджанской Республики», а 1 декабря того же года Милли Меджлис Азербайджанской Республики принял Постановление «Об утверждении Устава Национального банка Азербайджанской Республики».

«15 августа 1992 года в обращение была введена национальная валюта Азербайджанской Республики - манат. С 1 января 1994 года манат был объявлен единственным платежным средством в стране. Часть II статьи 19 первой Конституции независимой Азербайджанской Республики, принятой путем референдума 12 ноября 1995 года, определяет Национальный банк как учреждение, имеющая исключительное право на выпуск в обращение и изъятие из обращения денежных знаков».

В настоящее время Центральный Банк действует на основе банковского законодательства третьего поколения (вторая редакция Закона Азербайджанской Республики «О Национальном банке Азербайджанской Республики» была принята 14 июня 1996 года, а третья редакция - 10 декабря 2004 г.). Была создана правовая база для более эффективной и действенной реализации целей и функций Центрального банка, деятельности по всем функциональным областям, а определение и реализация денежной и валютно-курсовой политики, организация денежного обращения, регулирование и развитие платежных систем, хранение и

управление золотовалютными резервами были определены как ключевые функции Банка. «В соответствии с Указом Президента Азербайджанской Республики от 7 февраля 2005 года «Об изменении (деноминации) номинальной стоимости денежных знаков и масштабов цен в Азербайджанской Республике» он выведен из обращения, начиная с 2006 года».

«В связи с объективной необходимостью системной модернизации банковского сектора Азербайджана были приняты новые законы :

- Закон Азербайджанской Республики от 16.01.2004 №590-III «О банках»;

- Закон Азербайджанской Республики от 10.12.2004 № 802-III «О Центральном банке Азербайджанской Республики» (далее - Закон № 802-III);

- Закон Азербайджанской Республики от 29.12.2006 № 226 III «О страховании банковских вкладов».

Осуществление функции центрального банка государства обусловило пересмотр наименования банка и со вступлением в силу Референдума Акта Азербайджанской Республики от 18 марта 2009 года «О внесении изменений и дополнений в Конституцию Азербайджанской Республики» он был переименован в Центральный банк Азербайджанской Республики».

В 2016 году в рамках экономических и институциональных реформ в стране были внесены изменения в полномочия Центрального банка. Так, в соответствии с поправками к Закону Азербайджанской Республики «О Центральном банке Азербайджанской Республики», принятыми 4 марта 2016 года, функции лицензирования и регулирования банковской деятельности, контроль над банковской деятельностью были переданы вновь созданной структуре.

Распоряжением Президента Азербайджанской Республики от 28 ноября 2019 года «О совершенствовании системы регулирования и надзора на рынке финансовых услуг» полномочия органа по надзору за финансовым рынком, определенные законами Азербайджанской Республики, включая его обязанности и права в области лицензирования, регулирования и надзора на рынке финансовых услуг, защиты прав инвесторов и потребителей финансовых услуг, были переданы в Центральный банк Азербайджанской Республики. Рассматривая развитие банковской системы Азербайджана с начала 1990-х годов, можно выделить пять этапов:

1. 1990 – 1992 гг. – период формирования национальной банковской системы;
2. 1992 – 1994 гг. – период стремительного роста количества коммерческих банков в условиях гиперинфляции;
3. 1995-2003 гг. - оптимизация и реструктуризация банковской системы в условиях макроэкономической стабилизации;

4. 2003-2014 гг. - Трансформация крупных валютных доходов страны в государственные инвестиции, в результате делового и потребительского спроса, а также связанные с экономическим ростом оптимистические ожидания еще более увеличили спрос на банковские услуги. За этот период финансовая глубина (ВВП активов/нефтяного сектора) достигла 77%, а кредитный портфель возрос в 30 раз.

5. Начиная с 2014 года в результате резкого снижения цен на нефть и экономического кризиса, с которым сталкиваются торговые партнеры, на фоне происходящих в стране процессов, в частности понижения темпа экономического прироста, институциональных и структурных реформ, дефицита платежного баланса и нефтяного бюджета, изменений в финансовом и банковском секторах, в Азербайджане возникла необходимость в новом подходе инновативности и экономического развития сектора финансовых услуг.

Правовые основы организации и функционирования банковского сектора Азербайджана

Одним из факторов, обеспечивающих стабильные нормальные условия работы банковской системы, является законодательство. Банковское законодательство является неотъемлемой частью этой системы. 18 октября 1991 года Азербайджан восстановил свою государственную независимость. Вместе с тем, в соответствии с Законом Азербайджанской Республики от 18 октября 1991 года «О дополнительных мерах по стабилизации экономической и социально-политической жизни республики» вопросы регулирования бюджетно-финансовой системы, а также создания и упразднения центрального государственного органа управления определялись указами Президента Азербайджанской Республики. Именно Указом Президента Азербайджанской Республики от 11 февраля 1992 года «О создании Национального Банка Азербайджанской Республики» был учрежден Национальный Банк Азербайджанской Республики. Указ вступил в силу 12 февраля. Уже 7 августа 1992 года наряду с Законом Азербайджанской Республики «О банках и банковской деятельности в Азербайджанской Республике» был принят и Закон «О Национальном банке Азербайджанской Республики». В 2004 году были приняты и вступили в силу Законы Азербайджанской Республики «О Национальном банке Азербайджанской Республики» и «О банках», подготовленные за 2002-2004 годы на основании поручения, данного Указом Президента Азербайджанской Республики от 26 декабря 2002 года. В процессе разработки новых законов, наряду с сохранением преимуществ законов предыдущего поколения, были учтены и требования современного периода. Закон «О Национальном Банке

Азербайджанской Республики» был принят 10 декабря 2004 года и вступил в силу 22 декабря 2004 года. Новый закон, состоящий из 12 глав и 66 статей, более точно определил правовое положение Национального Банка, его цели и функции, его место и роль среди государственных учреждений, а также предоставил соответствующие механизмы для повышения ответственности и прозрачности деятельности Национального Банка.

Новый закон позволил Национальному Банку работать более эффективно и результативно по всем функциональным областям. Определение и реализация денежной и валютной политики, регулирование и развитие платежной системы страны, осуществление банковского надзора, поддержание и управление международными золотовалютными резервами государства - это лишь часть важных функций Национального Банка.

В связи со вступлением в силу Акта Референдума Азербайджанской Республики от 18 марта 2009 года «О внесении изменений и дополнений в Конституцию Азербайджанской Республики» Национальный банк Азербайджанской Республики был переименован в «Центральный Банк Азербайджанской Республики».

Современное состояние банковского сектора Азербайджана

В целом, по данным Центрального Банка Азербайджана, к концу 2020 года в стране действовали 26 банков, 27 страховых организаций, 91 небанковская кредитная организация, 42 кредитных союза, 63 национальных оператора почтовой связи Azərpoçt, 5 инвестиционных компаний. В стране действуют филиалы двух зарубежных банков. В стране также осуществляют свою деятельность два местных филиала НБ Ирана и НБ Пакистана.

«Интерес международных финансовых институтов и зарубежных банков к азербайджанскому банковскому рынку не перестает расти. Из-за повышения инвестиционной привлекательности банковского рынка страны в Центральный банк Азербайджана (ЦБА) продолжают поступать обращения от желающих инвестировать в банковскую систему страны». «Центробанк Азербайджана, в свою очередь, заинтересован во вхождении на отечественный банковский рынок "брендовых" банков и всегда поддерживал выход иностранных банков на местный рынок.

На сегодня в Азербайджане нет ограничений для участия зарубежного капитала в банковском секторе». В целом, участие в банковском секторе банков с иностранным капиталом способствует повышению конкурентоспособности, применению новых технологий, улучшению применения стандартов корпоративного управления, что в итоге приводит к

улучшению качества оказываемых услуг и предоставлению надежных банковских продуктов.

«В Азербайджане также действуют пять представительств иностранных банков. Среди них есть - Commerzbank, Citi bank, Societe Generale. В будущем возможно преобразование этих представительств в дочерние банковские структуры. Надо сказать, что иностранные банки или банки с участием иностранного капитала сегодня занимают до 50 процентов банковского рынка Азербайджана».

Исходя из данных по банковской системе за 2020 год, в Азербайджане средний уровень достаточности капитала был равен 18%, в то время как, по Базельской методике минимальный уровень составляет 8%, а по условиям ЦБА -12%.

Присутствие иностранных инвесторов в структуре собственности азербайджанских банков следует рассматривать в качестве важнейшего фактора, оказывающего самое значительное воздействие на их конкурентоспособность и возможности капитализации в условиях либерализации рынка банковских услуг.

Среди отечественной банковской системы, исходя из величины активов, можно выделить три основополагающих кредитно-финансовых учреждений, это «Международный банк Азербайджана», «Pasha Bank» и «Kapital Bank».

Заключение
Таким образом, неотложной задачей современного периода является формирование основных принципов стратегии Азербайджана относительно обеспечения эффективной и безопасной интеграции отечественной экономики в глобальное финансовое пространство.

Эта стратегия должна сконцентрироваться на решении внутренних для Азербайджана задач по активизации привлечения иностранного капитала, отвечать внешнеполитическим и экономическим целям государства, а также обеспечивать сохранение национальной финансовой безопасности страны. Эффективными средствами укрепления банковских систем и стимулирования процесса консолидации стали меры по реструктуризации, а также ужесточение требований к минимальному капиталу и повышению коэффициентов достаточности капитала.

д.э.н., проф. Захид Фаррух Мамедов-Заслуженный педагог Азербайджана, директор Департамента «Организация и управление научной деятельностью» Азербайджанского

Вейсов Емин Назим оглы – Магистр Экономики «Белорусский Государственный Экономический Университет».

